

DE PIJLER

voortgezet onderwijs in de praktijk

ANTI-PESTPROTOCOL

De Pijler

Inhoudsopgave

1. Voorwoord

2. Inleiding

- 2.1 Het pestprotocol
- 2.2 Wat is pesten?
- 2.3 Wat zijn de kenmerken van pesten?
- 2.4 De betrokken partijen
- 2.5 Hoe wordt er gepest?
- 2.6 Mogelijke signalen

3. Het pestprotocol

- 3.1 De uitgangspunten
- 3.2 De vijfsporenaanpak
- 3.3 De taak van het personeel van De Pijler
- 3.4 De rol van de anti-pestcoördinator

4. Het stappenplan na een melding van pesten

- 4.1 De mentor
- 4.2 De teamleider/zorgcoördinator

5. Cyberpesten

- 5.1 Wat is cyberpesten?
- 5.2 Hoe wordt er gepest?
- 5.3 Het stappenplan na een melding van cyberpesten

1. Voorwoord

Respect, verantwoordelijkheid, eigenaarschap, verbondenheid en gelijkwaardigheid: dat zijn de vijf kernwaarden die leidend en sturend zijn in het handelen van alle medewerkers en leerlingen van De Pijler. Hiermee wordt uitgesproken dat we een veilig werk- en pedagogisch klimaat willen bieden, waarin leerlingen en medewerkers zich in vrijheid kunnen ontwikkelen, goede (leer-) prestaties mogelijk zijn en een open en prettige werksfeer in en buiten de klas/werkplek gecreëerd wordt. Daarnaast is zorgen voor de sociale veiligheid van leerlingen en medewerkers ook wettelijk verplicht (Arbowet en cao). Ook ouders/verzorgers spelen hier een rol in. Daarom wordt ook van ouders/verzorgers verwacht dat zij zich hieraan conformeren.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook serieus genomen worden en iedereen moet hier alert op zijn. Pesten betekent dat iemands grenzen overschreden worden en dat kan een negatieve invloed hebben op de kwaliteit van iemands leven.

Docenten en onderwijsondersteunend personeel hebben een taak (samen met de ouders/verzorgers en de leerlingen) bij het tegengaan van pesten en hebben samen een verantwoordelijkheid voor de veiligheid. Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben.

In dit protocol staan de richtlijnen die worden gehanteerd bij constatering van pestgedrag. Maar er staan vooral voorwaarden en activiteiten in die pesten kunnen voorkomen. Het is erop gericht leerlingen, ouders/verzorgers en medewerkers op de hoogte te brengen, van alles wat De Pijler wil doen om een zo veilig mogelijk klimaat te scheppen.

2. Inleiding

2.1 Het pestprotocol

In het pestprotocol is vastgelegd dat De Pijler pestgedrag niet accepteert en dat pestgedrag volgens een vooraf bepaalde handelwijze wordt aangepakt. Voordat de handelwijze wordt besproken, volgen eerst de definities en kenmerken van pesten en daarna een overzicht van de betrokken partijen. Ten slotte volgen enkele vormen van pesten en de signalen.

2.2 Wat is pesten?

Pesten is het systematisch en langdurig uitoefenen van psychologisch of fysiek geweld door één of meerdere personen ten opzichte van één persoon, die niet (langer) in staat is zichzelf te verdedigen. We spreken van pestgedrag als dezelfde leerling regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend.

2.3 Wat zijn de kenmerken van pesten?

- Het pesten gebeurt systematisch.
- De macht is ongelijk verdeeld.
- Het heeft psychische of fysieke schade als gevolg.
- De gepeste is niet weerbaar.
- De bedoeling is om angst te veroorzaken of schade te berokkenen bij de gepeste.
- Het is een universeel verschijnsel.

2.4 De betrokken partijen

Bij pesten gaat het niet alleen om de 'pester' en de 'gepeste'. De pester zorgt er namelijk voor dat anderen ook zullen meepesten om bij de groep te horen.

Pester

In alle verhoudingen komen pesters en slachtoffers voor. Pesters komen heel zelfverzekerd over. De pester is meestal een populair persoon die zich stoer gedraagt. Daarmee intimideren ze gelijk anderen en geldt het pesten als waarschuwing. Het is een opstandig type dat uitkomt voor zijn mening. De pester heeft moeite met regels en grenzen. Toch is hij minder zeker over zichzelf dan hij zich voordoet; het pestgedrag dient meer als afleiding voor zijn eigen problemen. Het slachtoffer is vaak een uitlaatklep voor de frustraties van de pester. Pesters staan vaak niet alleen. Vaak is er wel een voortrekker; ze betrekken anderen in hun pestactiviteiten. Ze oefenen een onweerstaanbare aantrekkingskracht uit op anderen, al was het maar omdat die bang zijn het volgende slachtoffer te worden.

Gepeste/slachtoffer

Vaak is degene die gepest wordt – het doelwit - 'anders dan de anderen'. Dat 'anders-zijn' kan gebaseerd zijn op uiterlijke kenmerken (bril, kleding), maar vooral op het niet beantwoorden aan de groepsnorm. Ook hobby's, taalgebruik, thuissituatie etc. kunnen een aanleiding zijn tot pesten. Op wie de keus valt is betrekkelijk willekeurig; het kan eigenlijk iedereen overkomen die enigszins afwijkt van de groep. De meeste gepeste kinderen kunnen zich niet goed verdedigen en kunnen geen respect afdwingen van anderen. Ze worden genegeerd, gekleineerd, onder druk gezet of eigendommen worden vernield. Ze zijn stil en introvert. Ze schamen zich dat ze gepest worden en houden dan ook hun mond daaromtrent, met het idee dat je niet mag klikken. Ze hebben weinig vrienden om op terug te vallen.

Middengroep

De middengroep is zeer belangrijk. Dat zijn degenen die niet pesten en niet gepest worden. Meestal willen ze populair zijn. Wanneer de middengroep reageert op het pesten, houdt het pesten waarschijnlijk op. De middengroep is onderverdeeld in enkele kleinere groepen. Er is een groep die zich aansluit bij de pester: het pestgroepje. Zij kunnen zich aansluiten voor verschillende redenen: uit bewondering, om er voordeel uit te halen, als uitlaatklep om frustraties te uiten of uit angst om zelf gepest te worden. Er is ook een groep die het pesten niet opmerkt. Een andere groep wil er niets mee te maken hebben.

2.5 Hoe wordt er gepest?

- Social media: mailtjes, WhatsApp, Skype, Facebook, Snapchat, etc.
- Verbaal geweld: vernederen, belachelijk maken/bespotten, schelden, dreigen, met bijnamen aanspreken, belastende briefjes schrijven etc.
- Lichamelijk geweld: trekken aan kleding, duwen en sjoeren, schoppen en slaan, krabben en aan haren trekken, wapens gebruiken etc.
- Achtervolgen: opjagen en achterna lopen, in de val laten lopen, klem zetten of rijden, opsluiten.
- Uitsluiting: doodzwijgen, nadrukkelijk minachten en negeren, uitsluiten van feestjes en groepsopdrachten etc.
- Stelen en vernielen: afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen, kliederen op boeken, banden lek prikken, fiets beschadigen etc.
- Afpersing: dwingen om geld of spullen af te geven, het afdwingen om iets voor de pester te doen.
- Roddelen: op een voortdurend negatieve manier praten over een medeleerling.
- (Seksuele) intimidatie: handtastelijkheden en intimiderende opmerkingen.
- Iets onaangenaam en onmogelijk maken: constant de rotklussen geven, bestanden wissen van de computer, informatie niet geven, natte sponzen op de stoel leggen etc.
- Dreigen en machtsmisbruik: bijv. vage dreigementen in de trant van 'we krijgen jou nog wel'.

2.6 Mogelijke signalen

- Niet naar school willen.
- Thuis niet meer over school willen praten.
- Nooit medeleerlingen thuis uitnodigen of uitgenodigd worden.
- Achteruitgang van resultaten, concentratieproblemen, geheugenverlies.
- Regelmatig spullen kwijt zijn of spullen worden vernield.
- Lichamelijke klachten: (vaak) hoofd- of buikpijn, stress, gespannenheid, slaapproblemen, trillen, transpireren.
- Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn.
- Niet alleen boodschappen durven doen.
- Ziekteverzuim, spijbelen.
- Als pesten langer aanhoudt kunnen klachten blijvend zijn en leiden tot een Post Traumatisch Stress Syndroom (PTSS), (chronische) depressie.
- Zelfmoordneigingen.

3. Het Pestprotocol

3.1. De uitgangspunten

Voor het goed functioneren van het protocol gaan we uit van de volgende voorwaarden:

- Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: docenten, onderwijsondersteunend personeel, ouders, maar vooral leerlingen.
- Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
- De Pijler beschikt over een directe aanpak wanneer pesten de kop opsteekt (zie dit protocol).
- De Pijler ontplooit preventieve lesactiviteiten, verdeeld over alle leerjaren. Afhankelijk van de ontwikkelingen, zowel landelijk, gemeentelijk of op schoolniveau worden deze lesactiviteiten verder aangepast.
- De Pijler heeft met het Openbaar Ministerie, de gemeente Den Helder, bureau Halt, Scholen aan Zee en ROC Kop van Noord-Holland het convenant 'De veilige school' ondertekend.
- De Pijler heeft wat pesten betreft een gedeelde verantwoordelijkheid met ouders.

3.2. De vijfsporenaanpak

De Pijler hanteert de vijfsporenaanpak. De vijfsporenaanpak is gericht op de verschillende partijen die betrokken zijn bij pesten: de gepeste/het slachtoffer, de pester, de ouders, de klasgenoten en de leerkrachten.

1. De Pijler biedt steun aan de jongere die gepest wordt:

- o Het probleem wordt serieus genomen;
- o Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurt;
- o Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen;
- o Er wordt hulp aangeboden (intern, eventueel extern).

2. De Pijler biedt hulp aan de pester:

- o Het confronteren van de jongere met zijn gedrag en de gevolgen ervan;
- o De achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen;
- o Wijzen op het gebrek van empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag;

- o Het aanbieden van hulp (intern, eventueel extern).

3. De Pijler werkt samen met ouders/verzorgers:

- o Ouders/verzorgers die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen;
- o De Pijler werkt samen met de ouders/verzorgers om pesten aan te pakken;
- o De Pijler adviseert ouders/verzorgers in het omgaan met hun gepeste of pestende kind;
- o De Pijler adviseert ouders/verzorgers zo nodig deskundige hulp in te schakelen.

De ouders/verzorgers van leerlingen die gepest worden, hebben er soms moeite mee, dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school; het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerder te voelen. Daar kan begeleiding of een training aan bijdragen.

4. De rol van ouders/verzorgers:

De school heeft wat pesten betreft een gedeelde verantwoordelijkheid met ouders/verzorgers.

- o Ouders/verzorgers in een vroeg stadium betrekken en ernaar streven om ouders/verzorgers op school uit te nodigen voor een gesprek.
- o Ouders/verzorgers hebben ook een signalerende rol en weten wie zij binnen school moeten benaderen.
- o Het is belangrijk om afspraken te maken die zowel thuis als op school gehanteerd worden.

5. De rol van mentoren/leerkrachten:

Afhankelijk van de situatie bespreekt de mentor het pesten met de klas en benoemt de rol van alle leerlingen hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie. De Pijler zorgt ervoor dat directie, mentoren, docenten en onderwijsondersteunend personeel voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten in het bijzonder.

3.3 De taak van het personeel van De Pijler

Wanneer er pesten wordt waargenomen of op het moment dat er vermoedens van pesten zijn, heeft iedereen die bij De Pijler werkt een signalerende taak. Er wordt van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een melding doen om hulp en overleg in gang te zetten. Pestgedrag wordt te allen tijde bij de anti-pestcoördinator gemeld. Zij zet i.o.m. de mentor de lijnen uit.

3.4 De rol van de anti-pestcoördinator

- Coördineert waar nodig mentoren tijdens de verschillende fasen in het proces.
- Coacht de mentor op vaardigheden die nodig zijn bij dit traject.
- Kan waar nodig een inbreng hebben tijdens de mentorlessen.
- Houdt de ontwikkelingen omtrent methoden, trainingen, programma's, etc. in de gaten.
- Adviseert de directie/teamleiders en het ondersteuningsteam bij de ontwikkeling van een veilig pedagogisch klimaat en heeft de mogelijkheid om in overleg trainingen in te kopen.

4. Het stappenplan na een melding van pesten

4.1 De mentor

- De mentor kan in voorkomende gevallen een keuze maken om het pestsignaal klassikaal of in een kleinere setting bespreekbaar te maken. De mentor kan hiervoor advies vragen aan de pestcoördinator.
- Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de mentor eerst met de gepeste en later met de pester apart. Vervolgens organiseert de mentor een gesprek tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen.
- De mentor bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
- De mentor praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groeps sfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groeps lid heeft.
- De mentor stuurt de gemaakte afspraken door aan de betrokken ouders van de klas.
- Als binnen twee weken nog steeds signalen bij de mentor binnenkomen, meldt de mentor dit aan de pestcoördinator/ ondersteuningscoördinator.
- In overleg met de pestcoördinator/ ondersteuningscoördinator kunnen er gesprekken plaatsvinden met leerlingen, klas, ouders of externen.
- Alle acties wordt in Magister genoteerd.

4.2 De teamleider/ondersteuningscoördinator

- De teamleider of ondersteuningscoördinator schuift bij de mentor aan bij herhaling van het pestgedrag en wanneer het pesten het klassenverband overstijgt.
- Zij organiseren gesprekken met leerlingen, klas, ouders/verzorgers of externen.
- In de gesprekken met de betrokkenen wordt er ook gekeken naar de onderliggende oorzaken van het getoonde gedrag; er wordt ook gekeken of er eventueel ondersteuning nodig is.
- Ze bespreken de mogelijkheid tot hulp met ouders/verzorgers, mentor en docenten.
- Alle acties worden in Magister genoteerd.

5. Cyberpesten

5.1 Wat is cyberpesten?

Cyberpesten (of digitaal pesten) is het pesten of misbruiken via het internet en via mobiele telefoon. Cyberpesten kan nog veel harder zijn dan pesten in het gewone, dagelijkse leven. Dit komt doordat de daders gemakkelijk anoniem kunnen blijven en de reikwijdte van het internet veel groter is. Tegelijkertijd komen kinderen er op steeds jongere leeftijd mee in aanraking.

5.2 Hoe wordt er gepest?

- Pestmail: schelden, beschuldigen, roddelen, beledigen.
- Stalking: het stelselmatig lastig vallen van iemand door het blijven sturen van haatmail of het dreigen met geweld in chatrooms.
- Het tegenkomen van ongewenst materiaal zoals: porno en kinderporno, gewelddadig materiaal etc.
- Ongewenst contact met vreemden.
- Webcam-seks: beelden die ontvangen worden kunnen opgeslagen worden en te zijner tijd misbruikt worden.
- Hacken: gegevens stelen of instellingen aanpassen. Ook het uit naam van een ander versturen van pestmail.

5.3 Het stappenplan na een melding van cyberpesten

Maak met de ouders/verzorgers en leerling de volgende afspraken:

- Bewaar de berichten/probeer de berichten waarin het pestgedrag voorkomt te bewaren.
- Vertel leerlingen hoe ze dat kunnen doen (afdrukken, selecteren en kopiëren, berichten opslaan, screenshot).
- Blokkeren van de afzender. Leg de leerling zo nodig uit hoe hij/zij de pestmail kan blokkeren.
- Probeer de dader op te sporen. Soms is de dader te achterhalen door uit te zoeken van welke computer op school het bericht is verzonden. Neem contact op met de ICT-coördinator of de systeembeheerder. Het is mogelijk om van het IP-adres van de e-mail af te leiden van welke computer het bericht is verzonden.
- Deel signalen met ouders en geef de ouders voorlichting over welke maatregelen zij thuis kunnen nemen.
- Verwijs de ouders zo nodig door naar de (school-) politie.
- In het geval dat een leerling stelselmatig wordt belaagd is er sprake van stalking en dan kunnen de ouders aangifte doen. Ook wanneer het slachtoffer lichamelijk letsel of materiële schade is toegebracht, kan de politie worden ingeschakeld.
- Verwijs de pester en/of de gepeste door naar de anti-pestcoördinator/ondersteuningscoördinator wanneer verdere begeleiding nodig is.